

2018-02-01
M2015/02713/Me

LÄNSSTYRELSEN
i Örebro län
2018 -02- 0 8

Miljö- och energidepartementet

Lars-Håkan Jonsson
ombud: advokat Sven Olsson
Advokatfirman Sven Olsson
Fårsön
610 41 Ringarum

Överklagande i fråga om naturreservatet Tysslingen, Örebro kommun

Regeringens beslut

Regeringen avslår överklagandet.

Ärendet

Länsstyrelsen i Örebro län beslutade den 1 juni 2015 om utvidgning av och föreskrifter för naturreservatet Tysslingen i Örebro kommun, se *bilagan*.

Lars-Håkan Jonsson har överklagat beslutet och yrkar i första hand att beslutet upphävs, i andra hand att ärendet återförvisas till länsstyrelsen för fortsatt utredning och i sista hand att gränsen justeras så att bostadshus och väg på Egerstafastigheten inte ingår i reservatet. Han har anfört bl.a. följande. Markägarna har i generationer skött markerna med hänsyn tagen till fågellivet. Den agrara verksamheten synes inte ha förhindrat eller försvårat fågellivet, snarast tvärtom. Utredningen som föregått beslutet har uppenbara brister, den är ofullständig och i påtalade delar undermålig. Det ställs höga krav på markägarna men kraven på myndigheter att ta fram korrekt miljökonsekvensbeskrivning och åtgärdsprogram för hantering av miljöfrågorna är negligerat. Man kan ifrågasätta det lämpliga i att utredande myndighet också är beslutande myndighet. Inga utredningar har skett rörande hur närboende påverkas. Här ska bl.a. nya vägar till och i området planeras. Frågor som rör vattenkvalitet, reglering av fågeltrycket och vilka följder utökad besöksfrekvens får är inte utredda. Beslutsunderlaget saknar en konsekvensanalys av hur markägare, miljö och närmiljö för boende påverkas. Dessa och andra frågor har kommunicerats med länsstyrelsen utan nöjaktiga besked. Genom en miljökonsekvensbeskrivning borde följderna av de olika förbuden klarats ut samt vad som blir följden av hanteringen av markområdena enligt

beslutet. Man frågar sig varför vattenskyddsreglerna i Tysslingeområdet skiljer sig från Örebro kommuns hantering av vattenområdena utanför reservatet bl.a. när det gäller djurhållning. Länsstyrelsen har inte velat medverka till att hitta lösningar på fågelproblematiken på marker liggande utanför reservatet. Genom reservatsbildningen styrs allt större fågelmängder till området vilket medför ökad betning och nedsmutsning från reservatsfågla-
na. En skötselplan ska fastställas och ingå i varje reservatsbeslut. Skötselplan får fastställas efter att beslut fattats om reservat endast om det finns särskilda skäl, vilka inte finns i förevarande ärende. Länsstyrelsen har haft goda möjligheter att ta fram dokumentation att lägga till grund för reservatsbildningen innefattande skötselplanen. Skötselplan är ett viktigt dokument i samband med fastställande av reservat men också för att ta ställning till intrångsersättning då markägares ersättningsrätt utslocknar inom viss tid efter att beslutet vunnit laga kraft. Utan skötselplan har man inget grepp om hur tolkningen av restriktionerna ska göras, hur reservatet ska hanteras ur skötselsynpunkt, frågan om intrångsersättning och hur dessa ska beräknas eller hur man i övrigt påverkas. Om reservatsbestämmelserna vinner laga kraft omgående påverkas innevarande växtperiod. I vart fall måste man planera för kommande tider vilket i det närmaste är omöjligt så länge skötselplan saknas. Några skäl till varför övernattningsstugan placeras innanför reservatsgränsen finns inte. Byggnaden ska inte användas för någon reservatsverksamhet. Placeringen leder till ekonomisk skada för markägaren utan nytta för reservatsinnehavaren. Han ifrågasätter syftet med den väg som är tänkt ska dras fram och har inte för avsikt att låta någon beta den delen av fastigheten. En alternativ vägsträckning har föreslagits som inte delar av fältet lika dramatiskt. Det är känt att andfåglar är bärare av fågelinfluensa. På Irvingsholm bedrivs KRAV-certifierad äggproduktion med krav på utevistelse för djuren. En större mängd fåglar med eventuella åtgärder för att gynna dykänder kommer öka risken för smittspridning från vilda djur. Till överklagandet har bifogats bilder och kartor som bl.a. visar alternativ gränsdragning av reservatet.

Länsstyrelsen har yttrat sig i ärendet och anfört bl.a. följande. Länsstyrelsen har vid flera möten där klaganden deltagit samt skriftligen sökt besvara de frågor som framförts. Trots dialog har samstämmighet på några viktiga punkter inte kunnat uppnås. Särskilda skäl förelåg för att avvakta med att fastställa en skötselplan. Det var angeläget att området snarast gavs skydd genom beslut om naturreservat eftersom Natura 2000-områden enligt miljöbalken ska prioriteras i det fortsatta skyddsarbetet. Regeringen har tidigare påmint om behovet av att nödvändiga bevarandeåtgärder för Natura 2000-

områden regleras. Enligt art- och habitatdirektivet bör relevant skydd ha införts senast cirka åtta år efter att ett område utsetts som Natura 2000-område. Enligt regeringsuppdraget borde detta vara klart under 2016. Ett annat skäl att inte skjuta på beslutet var att staten genom ansökan om medel från EU:s fond LIFE+ Nature förbundit sig att ge Tysslingen formellt skydd under projektiden som avslutas i november 2017. För att kunna upprätta skötselplanen måste vissa ansvarsfrågor om vattenregleringen först lösas i dialog med tillståndshavaren Örebro kommun och med Naturvårdsverket. Delar av Tysslingen genomgår restaurering inom projektet LIFE+ Reclaim, vars resultat kommer vara viktiga för den kommande skötselplanen. Förslag till skötselplan ska tas fram inom projektet. Dessutom var det kortsiktiga behovet av skötselplan litet eftersom bevarandeplanen för Natura 2000-området anger vilka utpekade naturtyper och fågelarter som ska bevaras och vilken skötsel som ska bedrivas för att dessa mål ska nås. Huvuddelen av strandängarna hävdas sedan ett par decennier genom betesdrift som är underkastade femåriga miljöstödsåtaganden vilka anger hur markerna ska skötas. Ersättning för de inskränkningar som beslutet medför för markägare och andra rättighetsinnehavare regleras inte genom skötselplanen utan grundas på de inskränkningar som anges i beslutet. Skötselplanen kan aldrig medföra påtvingade mer långtgående inskränkningar för markägare än vad beslutet och föreskrifterna medger. Planerad tillsyns- och skötselväg över fastigheten förläggs på åkermark dels för att inte ta våtmark i Natura 2000-området i anspråk, dels för att säkerställa nyttjandet av vägen vid höga vattenstånd. Vägen är av största betydelse för daglig tillsyn av betesdjur på strandängsbetena längs sjön men även vid tillsyn och underhåll av stängsel och förflyttning av maskiner. Beslutet hindrar inte användningen av den enkla fritidsstugan i befintligt skick. För att den skulle uppnå högre standard krävs sannolikt omfattande mark- och anläggningsarbeten som riskerar påverka Natura 2000-området negativt.

Lars-Håkan Jonsson har beretts möjlighet att yttra sig över länsstyrelsens yttrande och har kommit in med en skrivelse.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen har i detta ärende endast att pröva länsstyrelsens beslut att utvidga naturreservatet Tysslingen. Frågor som rör förhållanden, mark och vägar utanför reservatets gränser omfattas inte av det överklagade beslutet och prövas således inte inom ramen för detta ärende.

Inte heller frågor som rör rätt till ersättning kan prövas i ett överklagat ärende om naturreservat.

Regeringen finner att ärendet kan avgöras utan ytterligare utredning.

Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken får ett område förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat. I beslut om bildande av naturreservat ska anges skälen för beslutet och de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet.

Vid prövning av frågor om skydd av områden enligt miljöbalken ska hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i miljöbalken får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. framgår att en skötselplan ska fastställas för ett naturreservats långsiktiga vård och en sådan ska ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat. Om det finns särskilda skäl får skötselplanen fastställas efter det att beslutet om bildande av reservatet har fattats.

Länsstyrelsen har angett att en skötselplan för naturreservatet kommer att fastställas senare, antingen i samband med att hela Tysslingen blir naturreservat eller i ett separat beslut. Som särskilda skäl har länsstyrelsen bl.a. angett att det var angeläget att området snarast gavs skydd eftersom sjön ingår i ett Natura 2000-område som enligt miljöbalken ska prioriteras. Dessutom var det kortsiktiga behovet av skötselplan litet eftersom bevarandeplanen för Natura 2000-området anger vilka utpekade naturtyper och fågelarter som ska bevaras och vilken skötsel som ska bedrivas för att dessa mål ska nås.

Regeringen finner att vad länsstyrelsen framfört utgör sådana särskilda skäl som medför att skötselplanen får fastställas först efter det att beslutet om utvidgning av naturreservatet Tysslingen fattats. Regeringen finner att vad Lars-Håkan Jonsson framfört om avsaknad av skötselplan inte utgör skäl att upphäva länsstyrelsens beslut. Inte heller vad som framförts om det underlag

som föreligger i ärendet eller handläggningen i övrigt hos länsstyrelsen utgör skäl att på formell grund upphäva beslutet.

Av länsstyrelsens beslut framgår bl.a. följande. Tysslingen ingår i ett utpekad Natura 2000-område med fuktängar och naturligt eutrofa sjöar med nate- eller dybladsvegetation. Sjön ingår i område av riksintresse för naturvården och har bedömts vara av högsta naturvärde i de naturvårdsinventeringar som gjorts över Örebro kommun och län. Förutom att sjön är en av Mellansveriges värdefullaste rastplatser för flyttfåglar så är Tysslingen en internationellt viktig rastplats för flyttande våtmarksfåglar. Syftet med reservatet är att bevara biologisk mångfald, vårda och nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter samt tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Hävdade strandängar, naturbetesmarker, strandskogar och den grunda slättsjöns naturliga vegetation och hydrologi ska bevaras. Sjöns status som häckningsmiljö för sjöfåglar och rastplats för flyttfåglar ska vidmakthållas samtidigt som besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter. Reservatets avgränsning innefattar dels Natura 2000-områdets särskilt utpekade naturtyper, dels mindre ytor åkermark som behövs för att möjliggöra den långsiktiga skötseln av reservatet. Åkermarken ska användas till tillsynsväg längs sjön och som evakueringsytor för betesdjur vid högvatten och översvämningar. Att åkermark tas i anspråk är nödvändigt för att säkerställa att betesdrift och maskinella skötselåtgärder kan bedrivas långsiktigt inom ramen för reservatets naturvårdsförvaltning. Åtgärderna krävs för att vårda och bevara de hävdberoende naturtyperna och för att uppnå syftet med reservatet. Vad gäller den i ärendet aktuella byggnaden framgår av handlingarna att den är av enklare slag med en byggnadsyta på cirka 13 kvadratmeter. Stugan saknar vatten och avlopp. Elektricitet är indragen men inte inkopplad.

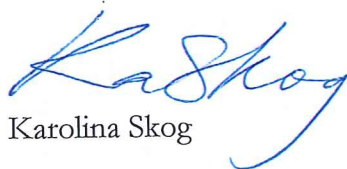
Regeringen finner att utredningen i ärendet visar att området har så höga naturvärden att det är motiverat att skydda det som naturreservat med angivet syfte.

De syften som ligger till grund för bildandet av naturreservat bl.a. på de aktuella skiftena på klagandens fastighet utgör ett sådant allmänt intresse som är skyddsvärt enligt 7 kap. 4 § miljöbalken. Mot detta står Lars-Håkan Jonssons enskilda intresse av att kunna nyttja fastigheten på det sätt han önskar. Regeringen finner att vad Lars-Håkan Jonsson framfört inte utgör skäl att ändra reservatsgränsen avseende åkermarken och fritidsbyggnaden på den s.k. Egerstafastigheten. Regeringen finner inte heller att det i övrigt

framkommit skäl att ändra reservatsgränsen på det sätt som klaganden yrkar. Det allmänna intresset av att säkerställa områdets värden överstiger enligt regeringens mening det enskilda intresset. Vidare bedömer regeringen att de för denna prövning aktuella föreskrifterna som länsstyrelsen beslutat är väl avvägda och lämpliga för att syftet med reservatet ska uppnås.

Sammantaget finner regeringen, vid en avvägning mellan allmänna och enskilda intressen, att det inte framkommit några omständigheter som utgör skäl att ändra länsstyrelsens beslut. Vad Lars-Håkan Jonsson anfört utgör inte skäl till annat ställningstagande. Överklagandet bör därför avslås.

På regeringens vägnar

Karolina Skog

Birgitta Tuominen Olmedo

Kopia till

Näringsdepartementet/HT HL
✓ Länsstyrelsen i Örebro län (handlingar återsänds)
Naturvårdsverket
Örebro kommun

Länsstyrelsen
Örebro län

Michael Andersson
Direkt: 010-224 87 51
Michael.Andersson@lansstyrelsen.se

Expedierat 2015-06-03/MA

1(13)

(123)

BESLUT
2015-06-01

Dnr: 511-5947-2012

Länsstyrelsens beslut om utvidgning av naturreservatet Tysslingen i Örebro kommun och beslut om föreskrifter m.m.

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) det område som avgränsas på bifogad beslutskarta, och med de gränser som slutligen märks ut i fält, som naturreservat. Reservatsområdet utgörs delar

av fastigheterna Gräve 14:1, Gräve S:2, Tysslinge 1:35, Egersta 1:7, 1:22, 2:3, 2:48, 2:51, 3:1, S:1, S:2, S:9, Norra Svalnäs 1:1, Älgsta 2:6, 6:1, 10:1, 11:1, 13:1, 13:2, Hälleby 1:4, 1:5, 2:2, 2:6, 3:1, 4:1, Hälleby samfälliga bykplats, Rånneby 2:12 och 3:1 i Örebro kommun.

Naturreservatets namn ska vara Tysslingen.

För att uppnå nedan angivet syfte med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5 och 6 att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet Tysslingen är att bevara biologisk mångfald samt att vårda och nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter, samt tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

I reservatet ska hävdade strandängar, naturbetesmarker, strandskogar och den grunda slättsjöns naturliga vegetation och hydrologi skyddas, vårdas och bevaras. Skyddsvärda arter knutna till dessa livsmiljöer ska bevaras. Sjöns status som häckningsmiljö för sjöfåglar och som rastplats för flyttfåglar ska vidmakthållas. Besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.

Föreskrifter för naturreservatet

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark-och vattenområden

Med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken föreskriver Länsstyrelsen i Örebro län följande för området som omfattas av naturreservatet Tysslingen enligt karta 1 i detta beslut.

Det råder förbud att:

1. anlägga skog, plantera åkrar, betesmarker eller annan öppen mark med träd eller buskar eller energiskog,
2. avverka träd och buskar,
3. utföra vasslätter under perioden 1 april till 15 juni,
4. plöja, gräva eller på annat sätt bearbeta marken med undantag för de åkerytor på Rånnesta 2:12 och Egersta 2:3 som framgår av beslutskarta (gul färg),
5. kalka, gödsla eller använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel på strandängar och naturbetesmarker,
6. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets terrängformer,
7. uppföra byggnad eller annan anläggning, eller utföra till- eller påbyggnad av byggnad eller annan befintlig anläggning,
8. anlägga väg eller stig eller anordna upplag,
9. dra fram mark- eller luftledning,
10. framföra motorfordon eller arbetsredskap i terrängen annat än sådant som inte ger bestående skador på mark och vegetation.

Undantag från föreskrifterna enligt 7 kap §§ 5 miljöbalken

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för:

- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den förvaltaren utser, att utföra de åtgärder som krävs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår nedan av föreskrifterna (under B) enligt 7 kap 6 § miljöbalken,
- b) förvaltaren av naturreservatet, eller den förvaltaren utser, att i uppföljningssyfte utföra inventeringsverksamhet, nödvändig insamling av bestämningsmaterial, eller annan dokumentation av

växt- och djurliv, luft-, mark- och vattenförhållanden inom naturreservatet,

- c) jakträttshavare att transportera ut fälld älg, hjort eller vildsvin med fordon som inte ger bestående skador på mark eller vegetation,
- d) tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärende att framföra motorfordon (insatsen ska omgående anmälas till länsstyrelsen),
- e) rättighetshavare att utföra normalt underhåll av allmän bilväg mellan Örebro och Garphyttan, med tillhörande anläggningar i direkt anslutning till vägområdet, i enlighet med nyttjanderätter och/eller servitut som är gällande vid tidpunkten för detta beslut,
- f) rättighetshavare att utföra underhåll av befintliga kraftledningar och telefonledningar i enlighet med nyttjanderätter och servitut som är gällande vid tidpunkten för detta beslut,
- g) rättighetshavare att utföra normalt underhåll av befintliga brukningsvägar, vattenledningar, avlopp, dräneringar, pumpanläggningar, invallningar till skydd för åkermark, diken och roddgator för båtar,
- h) markägare och djurhållare att utföra stängsling, busk- och slyröjning samt betesputsning och fräsning av tuvor, sly och stubbar i enlighet med reservatets syfte före 15 april och efter 15 juli,
- i) förbudet enligt punkt 5 ska inte utgöra hinder mot matning av sångsvan med säd på fastigheten Rånnesta 3:1, på frusen mark eller på is- och snötäckt mark, under perioden 1 mars-15 april inom det område som är markerat med gul färg på kartan till detta beslut.

Förtydligande till förbudet enligt punkt 5:

Förbudet gäller alltså inte de ytor på fastigheterna Egersta 2:3 och Rånnesta 2:12 som är markerade med gul färg på kartan till detta beslut, eftersom dessa ytor utgör brukad åkermark vid tidpunkten för detta beslut.

Länsstyrelsen
Örebro län

BESLUT
2015-06-01

Dnr: 511-5947-2012

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas tåla

Med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken föreskriver Länsstyrelsen i Örebro län följande för området som omfattas av naturreservatet Tysslingen enligt beslutskarta i detta beslut.

Ägare eller innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas tåla att följande åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. reglering av vegetationen inom reservatet, t ex genom avverkning, gallring, röjning, putsning av vegetation, fräsning av sly, tuvor och stubbar,
2. uppsättning och underhåll av stängsel för betesdrift,
3. uppsättning och underhåll av informationstavlor på platser som anges i beslutskarta,
4. utmärkning av naturreservatets yttergränser,
5. undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden,
6. underhåll av befintlig parkeringsplats och informationsplats för allmänheten på fastigheten Älgesta 6:1 vid Grävevägen,
7. framförande av de maskiner som behövs i reservatets skötsel,
8. iordningställande, underhåll och nyttjande av tillsynsväg enligt beslutskarta för förvaltning och tillsyn av reservatet, t ex framförande av maskiner, tillsyn av betesdjur och underhåll av stängsel,
9. anläggande och underhåll av invallning samt pump på strandäng på fastigheterna Älgesta 2:6, 6:1, 13:1, 13:2 och Hälleby 1:4,
10. anläggande och underhåll av vattenytor på strandäng på Norra Svalnäs 1:1,
11. anläggande och underhåll av mosaikartat vatten- och bladvassområde genom grävning respektive slåtter av vattenvegetation på fastigheten Norra Svalnäs 1:1,
12. anläggande och underhåll av meandrande vattenfåra genom grävning respektive slåtter i bladvassområde på fastigheterna Hälleby 1:4, 3:1, Älgesta 6:1, 13:1 och 13:2.

Fastställande av skötselplan

Skötselplan för naturreservatet kommer att fastställas senare, antingen i samband med att hela Tysslingen blir naturreservat eller i ett separat beslut. I arbetet med skötselplanen kommer Länsstyrelsen att ta upp de

frågor som berör skötselriktningen för reservatets delområden, tillgänglighet för respektive styrning av besökare och övriga frågor som är nödvändiga att lösa för naturreservatets långsiktiga förvaltning.

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Namn:	Tysslingen
NVR-id:	1009108
Kommun:	Örebro
Natura 2000-område:	Tysslingen, SE0240156
Lägesbeskrivning:	10 km väster om Örebro
Naturgeografisk region:	Skogslandskapet omedelbart S om Limes
IUCN-kategori:	IV, habitat-/artskyddsområde
Berörda fastigheter:	Del av fastigheterna Gräve 14:1, Gräve S:2, Tysslinge 1:20, 1:35, Sjömarken 1:1, Egersta 1:7, 1:22, 2:3, 2:48, 2:51, 3:1, S:1, S:2, Norra Svalnäs 1:1, Älgesta 2:6, 10:1, 11:1, 13:1, 13:2, S:3, Hälleby 1:4, 1:5, 2:2, 2:6, 3:1, 4:1, Hälleby samfällda bykplats, Rånnesta 2:12 och 3:1.
Markägare:	Enskilda och Staten Naturvårdsverket
Fastighetsanknutna rättigheter som berör reservatet:	Kraftledning ägd av Fortum distr. AB, Kraftledning ägd av Närke Kils elektriska ek.för., Vägområde vid allmän väg förvaltat av Trafikverket.
Areal (i detta beslut):	264 hektar (alla markslag)
Total areal:	534 hektar (alla markslag)
Förvaltare av reservatet:	Länsstyrelsen i Örebro län
Natura 2000-habitat:	Totalt i Natura 2000-området: 6140 Fuktängar med blåttåtel eller starr: 236,3 hektar, 3150 Naturligt eutrofa sjöar med nate- eller dybladsvegetation: 220 ha.
Natura 2000-arter:	Rördrom, sångsvan, bivråk, havsörn, brun kärrhök, blå kärrhök, kungsörn, fiskgjuse, pilgrimsfalk, småfläckig sumphöna, kornknarr, trana, ljungpipare, brushane, grön-bena, dubbelbeckasin, fisktärna, svarttärna och nissöga

Upplysningar om övriga förhållanden och lagstiftning som berör reservatsområdet

Jakt och fiske regleras inte med föreskrifter i detta beslut. På frivillig väg regleras jakt på änder och gäss under ordinarie jakttid på hösten av Tysslingesjöns viltvårdsförening på ett sätt som avser att minimera störningar på rastande sjöfåglar. Jakt bedrivs i hela sjön varannan torsdag-söndag från jaktstart och till dess isen lägger sig. På så sätt får rastande fåglar 10 dagars störningsfri tid mellan de helger när jakt bedrivs.

Länsstyrelsen vill erinra om att utöver reservatsföreskrifterna gäller även andra lagar, förordningar och föreskrifter för området. Av särskild betydelse för syftena med reservatet är bl a:

Jaktlagen (1987: 259) och jaktförordningen (1987: 905) innehåller bestämmelser rörande jakt.

Artskyddsförordningen (2007: 845) innehåller bestämmelser om skydd av arter.

2 kap. lagen om kulturminnen m m (1980: 950) som ger skydd åt fornlämningar med omgivande mark.

7 kap. §§ 13-18 miljöbalken (1998:808) med bestämmelser om strandskydd. Strandskyddet omfattar land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. Inom strandskyddsområde får t ex inte nya byggnader uppföras. Inte heller får andra anläggningar eller anordningar utföras, som hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt, eller som väsentligen försämrar livsvillkoren för djur- eller växtarter.

7 kap 28 a-b §§ miljöbalken (1998:808) med krav på tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön i Natura 2000-området.

11 kap. 9 och 13 §§ miljöbalken (1998:808) med krav på tillstånd för vattenverksamhet respektive markavvattnings.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Tysslingen utgör område av riksintresse för naturvården och har bedömts vara av högsta naturvärde i alla naturvårdsinventeringar som gjorts över Örebro kommun och län. I *Översiktlig naturinventering av Örebro kommun* 1973 förordade kommunen och länsstyrelsen att Tysslingen skulle avsättas som naturreservat. Sedan 1970-talet har ornitologer, ideella naturvårdare och markägare framfört önskemål om bildande av ett naturreservat vid Tysslingen till Länsstyrelsen.

Tysslingens höga värde som häcknings- och rastlokal för fåglar uppmärksammades under 1900-talets första decennier av Erik Rosenberg. Han beskrev sjöns fågelliv i böcker och artiklar. Enligt Rosenberg förekom större ansamlingar av sångsvan i Tysslingen redan på 1920-talet, men det är okänt hur många svanar det rörde sig om. Sedan åtminstone 1940-talet rastar stora antal sångsvanar under vårflyttningen. Allt sedan det moderna naturintressets framväxande under 1900-talet har Tysslingen varit flitigt besökt av fågelskådare från såväl Örebro och länet som hela landet.

Sedan mitten av 1980-talet har ett antal miljoner kronor satsats i en genomgripande restaurering av Tysslingen. Det är framför allt strandängarna som har bearbetats med olika metoder, för att sedan låta betesdjur stå för den löpande skötseln. Mellan 1986 och 1991 fanns en samarbetskommitté med kommunal anknytning för naturvårdsinsatser i Tysslingen. I denna samarbetade markägare, ideella naturvårdare och kommunala tjänstemän. Den utvecklades 1991 till Stiftelsen Tysslingen, vilken senare delades i två olika stiftelser med olika verksamhetsmål.

I oktober 2002 höll Länsstyrelsen i samarbete med Stiftelsen Tysslingen ett första informationsmöte med markägarna kring Tysslingen rörande framtida formellt skydd. Mötet var välbesökt. Länsstyrelsen informerade bl a om vad naturreservat innebär för markanvändningen. I samband med detta diskuterades även att istället för naturreservat välja skyddsformen fågelskyddsområde för Tysslingen.

Inledningsvis övervägde Länsstyrelsen att bilda fågelskyddsområde i Tysslingen. Inom ett fågelskyddsområde är det möjligt att förbjuda jakt, fiske och tillträde för allmänheten. Efter övervägande och diskussioner med Naturvårdsverket, Örebro kommun och markägare, gjorde Länsstyrelsen bedömningen att fågelskyddsområde inte är tillräckligt långtgående skyddsform för att uppnå syftet med skyddet. Reglering av jakt, fiske och allmänhetens tillträde är av mindre betydelse för bevarandet av Tysslingens fågelliv och naturtyper. Helt avgörande är däremot upprätt-

Länsstyrelsen
Örebro län

BESLUT
2015-06-01

Dnr: 511-5947-2012

hållandet av beteshävderna och vattenfluktuationerna, samt behovet av att kunna utföra avverkningar, röjningar och annan skötsel av vegetationen både på land och i vatten.

Under 2003 anmodades Länsstyrelsen av Naturvårdsverket att anmäla Tysslingen till Natura 2000, EU:s nätverk av skyddsvärda områden. Länsstyrelsen förankrade förslaget hos markägarna dels genom ett brev i juli 2003 och dels med personliga telefonsamtal under perioden september-oktober 2003. Länsstyrelsen föreslog Naturvårdsverket att enbart de fastigheter där markägarna givit sitt medgivande skulle anmälas till Natura 2000. Naturvårdsverket ansåg att Länsstyrelsens förslag inte var motiverat utifrån ekologiska principer och valde därför att föreslå hela Tysslingen till Natura 2000. Regeringen beslutade i enlighet med Naturvårdsverkets förslag i april 2004. Markägarna informerades om Regeringens beslut per brev under våren 2004.

I samarbete med Tysslingesjöns viltvårdsområdesförening genomfördes ett informationsmöte i november 2004 i Kils församlingshem, då bl a information om vad Natura 2000 innebär, samt Länsstyrelsens önskemål om reservatsbildning framfördes. Diskussion fördes även kring olika sätt att organisera fågeljakten för att minska störningar för rastande sjöfåglar. I mars 2005 hölls ett informations- och diskussionsmöte i Tysslinge församlingshem, då bl a betesskador på odlade grödor och ekoturism diskuterades.

En arbetsgrupp med representanter för markägarna, viltvårdsföreningen, LRF-kretsarna i Kil och Tysslinge-Gräve, Örebro kommun, Stiftelsen Tysslingen och Länsstyrelsen höll tre möten och diskuterade frågor kring naturreservat och sjöns skötsel under 2005. I början av oktober 2005 genomfördes en studieresa till Asköviken i Västmanland, för att titta på ett skötselinsatser och en naturskoleverksamhet i ett liknande våtmarksområde. Till studieresan inbjöds alla markägare. Ett femtontal personer deltog.

Under maj 2006 höll Länsstyrelsen tre större möten för markägarna i Egersta, Svalnäs, Älgesta, Frösvidal, Hälleby och Rånnesta för att informera om den vidare processen kring naturreservatets bildande. Därefter gjorde Länsstyrelsen personliga besök med fältbesiktningar och diskussioner om reservatets gränser och föreskrifter hos ett stort antal markägare under perioden maj 2006 till juni 2008. Lantmäteriet utförde på Länsstyrelsens uppdrag utsättningar av vissa oklara fastighetsgränser under samma period. Värderingar utfördes av Svefa AB fr o m december 2006 t o m juli 2007. Första förhandlingen om ekonomisk ersättning inleddes med en fastighetsägare i december 2006. Beslut om bildande av naturreservat för delar av Tysslingen fattades 20 oktober 2008. Reser-

Länsstyrelsen
Örebro län

BESLUT
2015-06-01

Dnr: 511-5947-2012

vatsbildningen berörde de fastigheter med vilkas ägare Länsstyrelsen tecknat avtal med fram till dess.

Under perioden 2009-2014 har fortsatta förhandlingar bedrivits mellan Länsstyrelsen och ett stort antal markägare. I februari 2014 meddelade Länsstyrelsen att ett beslut om reservatsbildning avsågs fattas under året, oavsett om avtal slutits omfattande alla berörda fastigheter eller ej.

Avtal inför reservatsbildning har under perioden 2009-2015 slutits med ägarna till fastigheterna Gräve 14:1, Egersta 1:7, 1:22, 2:51, 3:1, Norra Svalnäs 1:1, Älgesta 2:6, 10:1, 11:1, 13:1, Hälleby 1:4, 1:5, 2:2, 2:6, 3:1, 4:1, Rånneå 2:12 och 3:1. Länsstyrelsen är överens med ägarna till fastigheterna Egersta 2:3 och Älgesta 13:2 om avgränsningen av reservatet och förhandling om avtal pågår. Förhandling pågår med ägarna till fastigheterna Egersta 2:48, S:1, Tysslinge 1:20, 1:35 och Sjömarken 1:1.

Samråd med Trafikverket och med Örebro kommun har skett. Örebro kommun har varit delaktig i diskussioner och informationsmöten under arbetet med reservatsbildningen. Länsstyrelsen och Örebro kommun har samarbetat i många frågor som rör Tysslingens förvaltning ur naturvårdssynpunkt.

Beslutsförslaget sändes på remiss till samtliga berörda sakägare och myndigheter samt Örebro kommun under hösten 2014. Yttranden har inkommit från Trafikverket, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Svenska kraftnät, Polismyndigheten i Örebro län, Skogsstyrelsen Örebro distrikt, Sveriges Geologiska Undersökning, Örebro kommun, Blackstaåns vattenavledningsföretag, Närkes Ornitologiska Förening, Carin Dahlberg Kolmodin, Mats Danielsson, Lars Håkan Jonsson och Sven-Göran Zetterman.

Trafikverket, Svenska kraftnät, Sveriges Geologiska Undersökning och Polismyndigheten i Örebro län har inget att erinra mot förslaget. Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Skogsstyrelsen Örebro distrikt tillstyrker förslaget.

Örebro kommun ställer sig mycket positiv till förslaget och konstaterar att det stämmer väl överens med kommunens översiktsplan och naturplan. Kommunen ser två frågor som centrala att lösa i den framtida förvaltningen. Örebro kommun vill dels att Staten ska ta över ansvaret för vattenregleringen av Tysslingen, dels att Länsstyrelsen på ett långsiktigt sätt säkerställer betesdriften på strandängarna genom att skaffa kompletterande foderareal på fastmark. Kommunen önskar avslutningsvis få remiss innan den planerade skötselplanen beslutas.

Länsstyrelsen
Örebro län

BESLUT
2015-06-01

Dnr: 511-5947-2012

Blackstaåns vattenavledningsföretag framhåller att rensning av Blackstaån inte får hindras av reservatsbeslutet.

Närkes Ornitologiska Förening (NOF) tillstyrker utvidgningen och beklagar att reservatet inte kommer omfatta hela sjön genom detta beslut. NOF anser att jakt är en stor störning för fågelliv och friluftsliv och att eventuell jakt bör bedrivas mycket sparsamt i reservatet, samt att jakten bör regleras i reservatet. Föreningen menar att det vid jakt finns risk för förväxling mellan jaktbara grågäss och fridlysta sädgäss. NOF vill att jakt ska regleras med föreskrifter i beslutet, som beaktar risken för förväxling mellan nämnda gåsarter. Föreningen föreslår att förbudet mot vasslätter ska utsträckas till den 15 augusti. NOF anser också att en skötselplan ska tas fram och fastställas så snabbt som möjligt.

Carin Dahlberg Kolmodin, Mats Danielsson, Lars Håkan Jonsson och Sven-Göran Zetterman har lämnat yttranden som till stor del tar upp anpassningar till deras enskilda intressen och fastigheter. Zetterman och Jonsson har lämnat även mer allmänna synpunkter som rör betesdrift och vattenkvalitet, risk för fågelburen smitta, växthusgaser och djurhållning, samt ställt frågor om djurhållning, vattenverksamhet, upphandlingar, miljötillstånd och väghållning. Dessa har besvarats vid samtal, möten och/eller skriftligen och svaren finns dokumenterade i ärendet-akten.

Inkomna yttranden har inte föranlett några ändringar av syfte och föreskrifter i förslaget till beslut. Några justeringar av redaktionell karaktär har gjorts för att förtydliga formuleringarna av ett par föreskrifter och undantag. För att ge mer tid för dialog och förhandling med några fastighetsägare har fastigheterna Tysslinge 1:20, Sjömarken 1:1, del av Tysslinge 1:35 och del av Älgesta 13:2 lyfts ur beslutsförslaget efter remissbehandlingen. Avgränsningen av det område som omfattas av detta beslut är alltså något mindre än den föreslagna avgränsningen i det remissade beslutsförslaget.

SKÄLEN FÖR BESLUTET

Sjön Tysslingen är en av Mellansveriges värdefullaste rastplatser för flyttande fåglar. Tysslingen är rikskänd för de tusentals sångsvanar som rastar vid sjön under tidig vår. Tysslingen är en internationellt viktig rastplats för flyttande våtmarksfåglar. Ett stort antal inhemska, finska och ryska flyttfåglar rastar under vår och höst. Som sådant utgör reservatsskydd av Tysslingen ett viktigt bidrag till det internationella arbetet med att säkerställa de viktigaste rastplatserna för flyttande våtmarksfåglar i Europa.

Även Tysslingens häckfågelfauna är internationellt värdefull med många rödlistade och hänsynskrävande arter, vilka är knutna till slättsjöns olika typiska biotoper, såsom strandlövskog, stora fleråriga bladvassar, grunda naturligt näringsrika vatten med hög biologisk produktion samt hävdade strandängar med gräs och halvgräs. Tysslingens värde för häckande fågelarter är i sig så högt att det är motiverat att området skyddas som naturreservat.

I reservatsområdet finns även andra naturvärden som genom bildandet av naturreservat och angiven förvaltningsinriktning kommer att bevaras och gynnas, t ex vegetationstyperna som är karaktäristiska för den hävdade näringsrika slättsjön, samt ett antal mer eller mindre sällsynta växt- och djurarter, t ex de rödlistade växterna bågsäv *Scirpus radicans* och rödlånke *Lythrum portula*, och den ovanliga skalbaggen stor korslöpare *Panageus cruxmajor*, vilka alla gynnas av betesdrift och våtmarksslätter. Även fiskarten nissöga *Cobitis taenia* kan hotas av igenväxning till följd av övergödning av vattenmiljön.

Reservatsområdets avgränsning innefattar dels Natura 2000-områdets särskilt utpekade naturtyper, dels små ytor åkermark som behövs för möjliggöra den långsiktiga skötseln av reservatet. Åkermarken ska användas till tillsynsväg längs sjön och som evakueringsytor för betesdjur vid högvatten och översvämningar. Att åkermark tas i anspråk för andra ändamål än åkerbruk är nödvändigt för att säkerställa att betesdrift och maskinella skötselåtgärder kan bedrivas långsiktigt inom ramen för reservatets naturvårdsförvaltning. Dessa åtgärder krävs för att vårda och bevara de hävdberoende naturtyperna och för att uppnå syftet med reservatet.

De särskilda naturvärden som här beskrivits skulle vid normalt modernt jord- och skogsbruk riskera att gå förlorade. De flesta berörda markägarna har inte möjlighet att vidmakthålla den intensiva skötsel som behövs. För att uppnå ett långsiktigt säkerställande av dessa naturvärden, är det nödvändigt att området förklaras som naturreservat och genom Statens försorg ges en skötsel som påminner om självhushållets markanvändning kring sekelskiftet 1900. Områdets hydrologi skyddas också till en del genom reservatsbildning.

Beslutet är förenligt med den prioritering för naturreservatsskydd som 7 kap. 27-28 §§ miljöbalken anger. Regeringen har genom att förklara Tysslingen för särskilt skyddsområde (Natura 2000-område) enligt 7 kap. 28 § kopplat Tysslingen till ett internationellt åtagande enligt Europeiska rådets direktiv 79/409/EEG och 92/43/EEG. Sverige har därmed gentemot Europeiska unionen förbundit sig att bevara ett antal utpekade

Länsstyrelsen
Örebro län

BESLUT
2015-06-01

Dnr: 511-5947-2012

djurarter och naturtyper i Tysslingen. Enligt 7 kap. 27 § miljöbalken ska sådana områden prioriteras för formellt långsiktigt skydd i det nationella arbetet med bevarande av naturområden. De naturtyper som är särskilt utpekade i Natura 2000-området Tysslingen är 6140 fuktängar med blå-tåtel eller starr, 3150 naturligt eutrofa sjöar med nate- eller dybladsvegetation. De djurarter som är särskilt utpekade i Natura 2000-området Tysslingen är fågelarterna rördrom, sångsvan, bivråk, havsörn, brun kärrhök, blå kärrhök, kungsörn, fiskgjuse, pilgrimsfalk, småfläckig sumphöna, kornknarr, trana, ljungpipare, brushane, dubbelbeckasin, grönbena, fisktärna, svarttärna och fiskarten nissöga.

Beslutet bidrar huvudsakligen till uppfyllandet av de Svenska miljö-kvalitetsmålen *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker*, *Ett rikt odlingslandskap* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Beslutet strider inte mot kommunal översiktsplan eller detaljplan och är därmed förenligt med 7 kap. 8 § miljöbalken.

Beslutet är inte i konflikt med koncessioner eller undersökningstillstånd för gruvnäringen, enligt den information Länsstyrelsen fått av Sveriges geologiska undersökning, Bergsstaten.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kapitlet miljöbalken. Naturreservatet Tysslingen ingår i ett område av riksintresse för naturvården enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Östra och södra Tysslingen berörs av ett område av riksintresse för flyget enligt 3 kapitlet 8 § miljöbalken. Riksintresseområdet syftar till att bevara en hindersfrihetszon kring Örebro-Bofors flygplats. Naturreservatet utgör inget fysiskt hinder för flygtrafiken. Det kan därför inte anses påtagligt försvåra utnyttjandet av flygplatsen.

Vid en avvägning, enligt 7 kap 25 § miljöbalken, mellan allmänna och enskilda intressen bedömer Länsstyrelsen att den inskränkning i enskild rätt att använda mark och vatten som beslutet om naturreservat innebär inte går längre än vad som krävs för att syftet med naturreservatet ska tillgodoses.

Enligt 3 § Förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) ska Länsstyrelsen fastställa skötselplan för naturreservat i samband med beslut om bildande. Om det finns särskilda skäl får skötselplanen fastställas efter det att beslutet om bildande av naturreservatet har fattats. En skötselplan ska tas fram inom ramen för det pågående projektet LIFE Reclaim och avses fastställas senast 2017. Länsstyrelsen bedömer att beslut om bildande av naturreservat kan och

Länsstyrelsen
Örebro län

BESLUT
2015-06-01

Dnr: 511-5947-2012

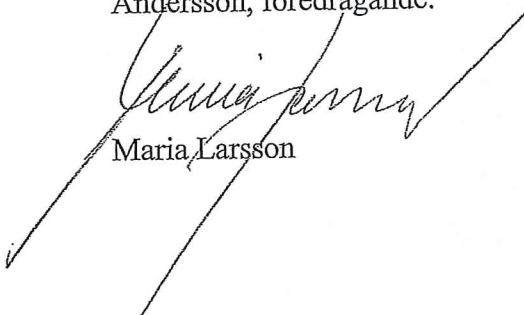
bör fattas även om skötselplanen inte fastställs samtidigt, för att de åtgärder som behövs för Tysslingens restaurering och förvaltning ska kunna genomföras, särskilt åtgärder inom LIFE-projektet.

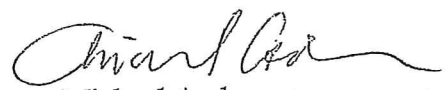
Länsstyrelsen bedömer att det saknas skäl för konsekvensutredning enligt vad som sägs i § 5 *förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning*, eftersom normföreskrifter enligt miljöbalken § 30 inte meddelas i detta beslut.

Bilagen har
här uteslutits.

Detta beslut kan överklagas. (Se bilaga 2.)

I den slutliga handläggningen av ärendet har deltagit landshövding Maria Larsson, beslutande, länsråd Kjell Unevik, länsjurist Katarina Nyberg, enhetschef Johan Wretenberg samt handläggare Michael Andersson, föredragande.

Maria Larsson

Michael Andersson

